

VALORIFICAREA UNGHERAȘULUI NATURII ÎN FAMILIARIZAREA PREȘCOLARILOR CU ANIMALELE DE COMPANIE

*Eugenia CEBAN, educator, grădinița „Paradisul
copiilor” s.Tocuz, r-nul Căușeni,
masterand UPS ”I. Creangă”, Chișinău, RM*

Summary. *The importance of the nature corner in familiarizing preschoolers with plants and animals is extremely great. First of all, communicating with animals will bring a lot of positive emotions for the child, generating joy, surprise and thrill of the first discoveries. It is important for children to learn about animals and how to care for them. With the help of animals, children can develop their personal skills, such as math, reading and other 36 academic areas, but also teach them about self-control, patience, pride, communication, teamwork and life skills, which are paramount for the future.*

The essential goal of familiarizing preschoolers with animals and plants is to form the basis of a thinking and attitude focused on promoting a natural environment conducive to life, to develop a sense of responsibility for the environment.

Keywords: *pets, nature corner, preschoolers.*

Animalele și oamenii interacționează încă de la începutul evoluției umane. Beneficiile interacțiunilor cu animale au fost deja recunoscute în multe sectoare. Ca și furnizori de educație avem acum posibilitatea de a integra copii cu care lucrăm în programele de interacțiuni și îngrijire a animalelor.

În pedagogia contemporană perioada preșcolară constituie perioada de maximă receptivitate, sensibilitate, mobilitate și flexibilitate psihică. Vârsta preșcolară este vârsta imaginației, a fanteziei și jocului, în care copilul are posibilitatea de a-și exterioriza sentimentele și trăirile în mod imaginativ-creativ.

Preșcolarul devine participant activ la propria sa formare, se accentuează astfel caracterul formativ al învățământului actual modern.

Dezvoltarea personalității se manifestă prin încorporarea și constituirea de noi conduite și atitudini care permit adaptarea activă la cerințele mediului natural și socio-cultural.

Dezvoltarea, ca proces general, are caracter ascendent, cu stagnări și reveniri aparente, cu reînnoiri continue, fiind rezultatul acțiunii contradicțiilor ce se constituie mereu între capacitățile ce le are, la un moment dat, copilul și cerințele din ce în ce mai complexe pe care i le relevă factorii materiali și socio-culturali, în devenirea sa. [3, p.17]

Condiția esențială a rezolvării șirului ascendent de contradicții este activitatea, efortul depus de individ în mod sistematic și mereu adecvat etapei dezvoltării sale.

Să lăsăm așadar copiii să învețe despre animale cum să le îngrijească dar și cu ajutorul animalelor care le pot preda lucruri despre cum să-ți dezvolte abilitățile matematice, de lectură, și 36 alte zone academice, dar și să-i învețe despre auto-control, răbdare, mândrie, comunicare, munca în echipă și bucurie- abilități de viață de care copiii au nevoie pentru viitorul lor.

Beneficiile interacțiunilor cu animale a preșcolarilor nu trebuie să fie neapărat bazate pe învățare, ele pot fi făcute pentru îmbunătățirea comportamentului, promovarea răbdării și calmului și reducerea comportamentelor nedorite, se pot concentra pe formarea abilităților sociale, ascultare, comunicare și muncă în echipă, poate avea beneficii emoționale sau psihologice prin creșterea încrederii și stimei de sine și în unele cazuri există și beneficii fizice acolo unde educația este susținută și de practici de terapie fizică.

Perceperea componentelor ungherașului viu prin antrenarea tuturor analizatorilor ajută copilul să diferențieze însușirile caracteristice ale acestora, să-și formeze treptat reprezentările respective, le dezvoltă spiritul de observație. În procesul cunoașterii mediului copiii depun efort intelectual susținut, deoarece observarea obiectelor și fenomenelor îi pune în situația de a analiza, de a sintetiza, de a compara, de a generaliza.

Începuturile confruntării cu natura găsesc în percepția și asimilarea zilnică a lumii implicită și sub formă de joc.

Pentru educatori apare problema recunoașterii și promovării valorii de educație a jocului.

De bogăția cunoașterii implicite depinde ce vor câștiga copiii din situațiile explicite de învățare.

În lucrările sale cercetătoarea Stela Gînju menționează „Importanța ungherașului naturii în familiarizarea preșcolarilor cu plantele și animalele este nespus de mare, constituind una din condițiile necesare a acestei acțiuni. În ungherașul naturii preșcolarii au posibilități să efectueze observații asupra obiectelor vii pe parcursul zilei întregi, ceea ce contribuie la dezvoltarea și lărgirea cunoștințelor concrete despre natură, la dezvoltarea spiritului de observație și a interesului față de ea.

Îngrijind de plantele și animalele din ungherașul naturii, la copii se formează deprinderi de muncă, dragoste față de ea, precum și atitudinea grijulie față de organismele vii, responsabilitatea față de lucrul ce i-a fost încredințat.

În ungherașul naturii munca și observările asupra obiectelor vii pot fi practicate în toate anotimpurile anului, dar cel mai eficient iarna, toamna târziu și primăvara timpuriu.

Grădinița, parte integrantă a învățământului preuniversitar, oferă fiecărui copil de vârstă preșcolară cadrul adecvat dezvoltării sale intelectuale, afective, sociale și fizice, constituind baza piramidei în planul cunoașterii, al formării personalității, deoarece vârsta copiilor de care se ocupă este cea a maximei plasticități și receptivități, a deschiderii largi spre lume, a curiozității nemărginite, a motivației maxime de a cunoaște tot ce există în jur. [3, p.77]

Alegerea organismelor vii pentru ungherașul naturii se efectuează conform cerințelor prevăzute în Curriculum. Respectarea acestor cerințe contribuie la asigurare a influenței educative și instructive a muncii de observare. Existența ungherașului naturii în fiecare grupă este obligatorie, deoarece prin intermediul lui copiii intră în contact cu natura. El trebuie să fie numai decît amenajat în apropierea sursei de apă și de lumină.

Bogăția de impresii pe care o oferă copilului ungherașul viu constituie o bază importantă pentru formarea unor reprezentări clare despre obiectele lumii reale.

În contact cu obiectele și fenomenele naturii și societății se dezvoltă și se perfecționează sensibilitatea tuturor organelor de simț și datorită acestui fapt conținutul senzațiilor și percepțiilor se adâncește și se îmbogățește.

În primul rând, comunicarea cu animalele va aduce o mulțime de emoții pozitive pentru copil. Aceasta este bucuria, surpriza și fiorul primelor descoperiri.

Ungherașul naturii poate fi definit drept un loc unde sânt amplasate diverse materiale naturale (atât vii, cât și nevi) și în care copiii pot să desfășoare diverse activități de studiere a mediului.

Ungherașul naturii în componența sa are următoarele elemente: Corpuri vii (plante, animale); Corpuri nevi (colecție de roci, sol, etc.); Materiale grafice (calendarul naturii; Calendarul observărilor fenologice ș.a); Ustensile (acvarium; ghivece pentru plante; stropitori, etc.) Importanța ungherașului naturii în familiarizarea preșcolarilor cu plantele și animalele este nespus de mare, constituind una din condițiile necesare a acestei acțiuni.

În ungherașul naturii preșcolarii au posibilități să efectueze observații asupra obiectelor vii pe parcursul zilei întregi, ceea ce contribuie la dezvoltarea și lărgirea cunoștințelor concrete despre natură, la dezvoltarea spiritului de observație și a interesului față de ea.

Datorită faptului că aici numărul de plante și animale este mic, preșcolarii au posibilități să-și concentreze atenția asupra celor mai caracteristice trăsături ale lor și să obțină, în felul acesta, cunoștințe mai vaste, mai profunde și mai trainice.

Aflându-se în mijlocul naturii, unde diversitatea de plante și animale este foarte mare, copiilor le vine nespus de greu să evidențieze trăsăturile lor comune și esențiale, precum și legitățile specifice vieții lor.

Acest lucru, de o importanță primordială, se rezolvă ușor numai datorită faptului că pentru ungherașul naturii se alege un număr limitat de anumite specii de plante și animale.

Drept utilaj pentru ungherașul naturii servesc: suporturi pentru acvarii, colivii pentru păsări și animale mici, lădițe pentru cultivarea plantelor, inventarul necesar pentru îngrijirea plantelor și animalelor.

Perceperea componentelor ungherașului viu prin antrenarea tuturor analizatorilor ajută copilul să diferențieze însușirile caracteristice ale acestora, să-și formeze treptat reprezentările respective, le dezvoltă spiritul de observație.

Este necesar ca în fiecare cameră de grupă, alături de ungherașul naturii să fie amenajat și „Calendarul naturii”, al cărui dimensiuni și formă pot fi diferite. „Calendarul naturii” trebuie să fie modest și în el să se evidențieze semnele convenționale ce arată timpul și anotimpurile. Înfrumusețarea lui cu diverse desene este de prisos. Ilustrațiile de schimb ale anotimpurilor trebuie situate într-un singur plan cu calendarul și coordonate după culoare și material.

S. Gînju invocă, că scopul esențial al familiarizării preșcolarilor cu animalele și plantele este de a le forma bazele unei gândiri și atitudini centrate pe promovarea unui mediu natural propice vieții, de a le dezvolta spiritul de responsabilitate față de mediu. [21, p.22]

Din primele zile de aflare a copiilor în grădiniță, ei văd în sala de grup nu numai plante de interior, ci și niște animale: o pasăre într-o cușcă, un acvariu frumos cu pește.

În prezența copiilor îngrijitorul se uită la animale - hrănește peștele, pasărea și îi urmărește.

După un timp, când cei mici se obișnuiesc cu grădinița, educatorul vizitează împreună cu copiii ungherașul naturii.

Educatorul atrage treptat copiii să aibă grijă de animale, dând însărcinări individuale: oferă pentru a turna semințele, celălalt - poate să toarne apă în jgheab pentru păsări. Scopul acestor instrucțiuni este de a provoca interesul copiilor pentru muncă și dorința de a face ceva pentru animale. Pe parcursul anului, toți copiii din grup sunt implicați în executarea unor astfel de sarcini.

La selectarea animalelor pentru întreținerea lor în ungherașul naturii din grupa mică este necesar să luăm în considerație, în primul rând, particularitățile percepției copiilor de această vârstă a trăsăturilor și însușirilor expresive a obiectelor.

Deci, animalele ungherașului naturii trebuie să se caracterizeze printr-o formă tipică, să aibă un colorit viu, atrăgător, să nu fie pretențioase față de condițiile de existență etc. În ungherașul naturii din grupa mică se recomandă să fie întreținute următoarele animale: 1 - 2 pești mari de specii diferite (peștișorul - de - aur, carasul - argintiu și cel de - aur); o păsărică în colivie, cu un penaj viu colorat și cu o structură simplă (cel mai potrivit este canarul); un iepure - de - casă, care se întreține în cușcă pe terenul grădiniței de copii (se aduce în grupă numai în timpul efectuării observărilor).

În ungherașul naturii din grupa mijlocie se recomandă să se întrețină următoarele animale: 1 - 2 specii de peștișori mari sau mijlocii (carasul - de - iaz, cometele etc.) o păsărică în colivie (de orice formă), un cobai, un hârciog, o broscuță (temporar) etc

În grupa mare sarcina principală o constituie formarea la copii a cunoștințelor elementare privind particularitățile adaptării animalelor la condițiile de trai.

Pentru rezolvarea sarcinii date, ungherașul naturii din grupa mare trebuie să fie completat cu următoarele animale:

- a. diferite specii de peștișori aurii (obișnuit, voalat, telescop, gupi, țiparul - care servește drept barometru, devenind foarte activ la schimbarea timpului) și caras;
- b. animale terestre cu particularități adaptive pronunțate (broasca țestoasă, hârciogul, șopârla, veverița, ariciul, cobaiul etc.);
- c. 1 - 2 specii de păsări (canarul, papagalul ondulat etc.) care depun ouă și își îngrijesc puii în captivitate; d) unele specii de insecte (insecte acvatică, buburuze, cărăbuși, fluturi etc.).

Principala sarcină care stă în fața educatorului în grupa pregătitoare în procesul familiarizării cu natura, constă în formarea cunoștințelor elementare ce țin de relațiile esențiale dintre organism și mediu, dependența dezvoltării organismelor de condițiile mediului ambiant, schimbările legice ce survin în viața lor în diferite anotimpuri, adaptării la condițiile mediului înconjurător etc.

Din aceste considerente, ungherașul naturii din grupa pregătitoare se completează cu următoarele animale:

- a. peștișori variați de acvariu - de labirint, termofili vivipari care depun icre cât și din bazinul de apă local (carasul, obletele) care necesită condiții speciale de întreținere;
- b. diverse animale terestre (broasca - de - baltă, broasca - țestoasă - de - stepă, șopârla - cenușie, ariciul, broasca - de - iaz, cobaiul, hârciogul etc.);
- c. 2 - 3 specii de păsări, care clocesc puii în captivitate;
- d. diverse specii de insecte, care se deosebesc după aspectul exterior, după modul de deplasare, de hrană, de adaptare la mediul ambiant etc. (gândaci, fluturi etc.).

Perspectiva dezvoltării globale a copilului accentuează importanța domeniilor de dezvoltare a copilului, în contextul în care, în societatea de azi, pregătirea copilului pentru școală și pentru viață trebuie să aibă în vedere nu doar competențele academice, ci în aceeași măsură, capacități, deprinderi, atitudini ce țin de dezvoltarea socio-emoțională, de dezvoltarea cognitivă sau de dezvoltarea fizică.

Obiectivele principale ale învățământului preșcolar vizează aspectele formative, se pune accentul pe formarea capacităților intelectuale, pe formarea capacităților de cunoaștere și de exprimare, pe formarea unor deprinderi elementare de muncă și de comportare civilizată

Grădinița este considerată parte integrantă a sistemului de învățământ din țara noastră. Ea are funcții și valori noi în viața socială.

Educația preșcolară este realizată într-un cadru organizat și instituționalizat, fiind totodată, un subsistem al educației permanente.

Educația preșcolară este o etapă necesară și distinctă în sistemul de formare al tinerei generații, este o verigă constitutivă, este prima treaptă a sistemului, cu rol și funcții bine determinate.

Totodată educația preșcolară este o componentă prealabilă și esențială a educației. Scopul fundamental al educației preșcolare este dezvoltarea integrală, completă și armonioasă a personalității copiilor

Cercetările psihologice arată că până la vârsta de 4-5 ani copilul își dezvoltă 40% din capacitatea intelectuală pe care urmează să o atingă la maturitate.

Nevalorificate la timp sau slab valorificate, potențele și disponibilitățile acestor perioade de vârstă nu se pot recupera în anii următori decât în mică măsură și cu eforturi mari.

Grădinița cu sistemul său educativ rămâne factorul de declanșare a revoluției intelectuale pe care se clădește personalitatea copilului și mai ales factorul de construcție a acestuia prin conștientizarea valorilor morale pe care le vehiculează și prin faptul că oferă situații de compatibilizare ale acestora la o gamă de condiții relativ diverse. [16, p. 32]

Se poate afirma faptul că grădinița folosește în munca de educare a copiilor o serie de mijloace educative care corespund cel mai bine specificului psihologic al copilului, adică jocul și învățarea.

Desigur pentru ca ungherașul naturii să aibă un impact pozitiv asupra copilului, educatorul trebuie să țină cont de cerințele organizării prevăzute în curriculum și de particularitățile de vârstă a copiilor. Un ungheraș al naturii nearanjat conform cerințelor poate să ne aducă la rezultatele opuse celor așteptate.

Îngrijind de animalele din ungherașul naturii la copii se formează deprinderea de muncă, dragostea față de ea, precum și atitudinea grijulie față de vietățile din natură și responsabilitatea față de un lucru care i-a fost încredințat.

BIBLIOGRAFIE

1. ANDON, C.; LEȘENCO, S.; CEMORTAN. S. Familiarizarea copiilor cu natura, Cimișlia, 1992.
2. ANDON, C.; HAHEU, E. Familiarizarea preșcolariilor cu natura prin intermediul jocurilor didactice. Chișinău, 1997.
3. ANDON, C.; GORDEA, L.; ZIDU, E. Teoria și metodologia familiarizării copiilor cu natura. Chișinău, 2001.
4. ANDON, C. și al. Valoarea educativă a activităților instructiv-educative la familiarizarea copiilor cu natura. În: Probleme ale științelor socio-umane și ale modernizării învățământului. Vol. 1. Chișinău, 2002, p.129-131

5. BACHE, H.; MATEIAȘ, A.; POPESCU, E.; ȘERBAN, F. Pedagogie preșcolară. Manual pentru școlile normale. București, 1999.
6. Bontas, Ioan, Pedagogie Bucuresti: Edit. Didactică și Pedagogică, 1996.
7. CUCOȘ, C. Pedagogie. Iași: Polirom, 2000.
8. CURRICULUM PENTRU EDUCAȚIE TIMPURIE Chișinău, 2019
https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_pentru_educatia_timpurie_tipar.pdf
9. GÎNJU, S.; CARABET, N.; HAHEU, E. Activități investigațional-practice de cunoaștere a naturii Chișinău, 2013.
10. GÎNJU, S.; TELEMAN, A. Educația ecologică: pentru Specialitatea Pedagogie preșcolară: Suport de curs, Chișinău, 2013.
11. GÎNJU, S. Competența profesională de educație ecologică a viitoarelor cadre didactice din învățământul preșcolar -bază a dezvoltării durabile a societății umane. În Materialele Conferinței Științifice Internaționale 1 – 2 noiembrie 2011 „PLEDOARIE PENTRU EDUCAȚIE – CHEIA CREATIVITĂȚII ȘI INOVĂRII”
12. HAHEU, E.; GORDEA, L.; GÎNJU, S. Teoria și metodologia familiarizării preșcolarilor cu natura Chișinău, 2014.
13. PĂUN, E.; IUCU, R.. Pedagogie preșcolară. Iași: Editura Polirom. 2002.
14. Piaget, J. Psihologia inteligenței. București: Editura Științifică, 1965.
15. POPESCU, E. Pedagogie Prescolara. Bucuresti: Editura Didactica si Pedagogica, 1982.
16. Voiculescu, El. Pedagogie preșcolară. București: Editura Aramis, 2001.
17. www.unibuc.ro
18. www.activitaticopii.ro
19. www.didactic.ro
20. www.edu.md